

gyos ruhájú fiatal embert lát közeledni, s akiben fiát ismeri fel. Nem sokáig marad az apai házban. Birtokára, az erdélyi Némára költözik, hol csendesen gazdálkodva várja a haza sorsának jobbra fordulását. Viszszavonultságában szépírói tevékenységet folytat. Előbb *Sali Bánk* álnéven, majd saját nevén írt beszélyeit a *Hölgyfutár* című lap közli. *Békesi* című, a kolozsvári színház által 40 arany pályadíjjal jutalmazott történeti drámáját a pesti Nemzeti Színház is bemutatja. *Majláth Margit* című színművét a kolozsvári színház adja elő.

1861-ben Belső-Szolnok vármegye főjegyzője lesz. A közgyűlésben mindig nagy figyelemmel hallgatják a megnyerő külsővel megáldott szónok szép beszédeit. 1863-ban Szamosújvár követnek választja a császár által összehívott nagyszabeni tartománygyűlésbe, melyet ő – magyar képviselőtársaival egyetemben – bojkottál. 1867-től Belső-Szolnok vármegye főbírája lesz, s a megye díszkarddal tünteti ki. Szamosújvárt képviseli az utolsó erdélyi, majd a pesti közös országgyűlésen. Később a képviselőház alelnöki tisztét is ellátja. 1870-ben az állami számvevőszék elnökévé választja a parlament. Ezt a miniszterekkel egyenrangú állást ő tölti be először az országban. 1892-ben történt nyugalomba vonulásakor így méltatja a Vasárnapi Újság:

„e fontos és nagy felelősséggel járó tisztelet 22 éven át közmegeledésre viselte. Ez állásában nemcsak a kezdet nehézségeit sikerült legyőznie, hanem az új intézmény működését oly szerencsésen irányozta és állandósította, hogy az ma egyik legtekélyesebb szerve alkotmányunknak.”

Ugyanekkor a király titkos tanácsosi rangot és I. osztályú vaskorona-rendet adományoz neki, valamint a főrendiház örökös tagjává nevezi ki. Ettől kezdve túrpásztói birtokán, az apja által ültetett vén

akácok zöldellő lombjai alatt tölti nyarait. A túrkevei vasútvonal kiépítésében, s a gazdasági kiállításban való közreműködéséért díszpolgárságot adományoz neki városa. Az oklevél átvételekor e szavakat mondja:

„Szeretem Túrkevét. Ebből a határból vittem szívemben az erőt az élet szövevényes útaira. Mindig visszavonzott valami. Bizonyosan az ellenállhatatlan szeretet e föld iránt – s visszatértem.”

1898. március 9-én távozik az élők sorából. Túrkeve középületein fekete zászló tudatja a gyászos eseményt. A politikai közélet képviselőin, népes rokonságán kívül szülővárosának küldöttsége is elkíséri utolsó útjára. (Forrás: Kósa Károly: Az első számvevőszéki elnök – Gajzágó Salamon (www.kosakaroly.hu))

Domokos László, az Állami Számvevőszék elnöke 2020. október 22-én, Gajzágó Salamon síremlékénél, a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben. (Fotó: Fabók Dávid)

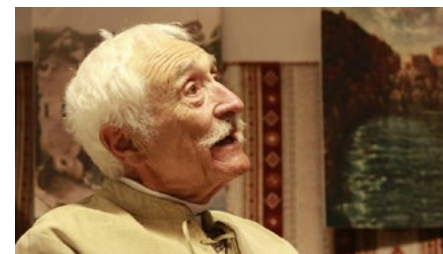
Kovács Katalin, az egri Kátai Mihály Zománcművészeti Műhely vezetője

A teljesség átélése In memoriam Kátai Mihály

Mester, Mihály, Művész úr..., mi, egri tanítványok így szólítottuk Kátai Mihály Munkácsy-díjas festőművészt, tűzzománcművészt, aki közel tíz évig volt tűzzománcműhelyünk művészeti tanácsadója és több emlékezetes kiállítás kurátora. Karcag, Eger, Budapest, Scilla, Kecskemét, Szentendre voltak azok a városok, amelyek körbeölelték, befogadták, száműzték földi útjának meghatározó színtereiként. „...nekem utam van, nem művészetem...” – vallotta, és hitte, hogy az örökkévaló (aióni) időben élve tükrözi a valót.

„...a belső egyensúly feltétele a teljesség átélése. Az átélésnek természetesen számíthatatlanul sok szintje lehetséges, nem csak az isteni szint dimenzióiban élhető meg. Ennek megközelítési módja mégis leírható. Az ÉN kinyílik önnön mélysége felé, és ÖNMAGA ÖNMAGÁBAN ÖNMAGÁVAL összefonódni indul... Ez az út fáradságos és hosszú, de itt az úton – a te utadon, egyetlen lépés sem veszhet kárba...” – írja, és e gondolatkörben éli meg a múltat, jelent és a jövőt.

Egri útja többdimenziós. Ötéves korában költöztek a városba karcagi szülőhelyéről, ahol első életmeghatározó látomásai indították útnak. Eger volt az a fészek, ahol családja körében, a város történelmi levegőjében, iskolai tapasztalataival felvértezve indult el művészi útjára. Az első kiállításáról, az első díjairól, első szerelmeiről, néhány barátjáról, a tanítóképző-

ben eltöltött éveiről, a családi kirándulásokról mesélt, emlékezve gyermek- és fiatalkorára. Innen indult el olaszországi tanulmányútjára és talált rá Scilla várára. „...ott találtam önmagamra... Szicília támasztott fel, és életem Jákob-létrája Scilla városa.” E földre tért vissza sokszor, mint az ősműlt, a mítoszok, az etruszok kutatója, értője, és tért haza tarsolyában a megtalált ősképletek, szimbólumok, mitikus történetek sokaságával, melyeket képpé, szóvá lényegítve adott át nekünk, akik hol értettük, hol nem, de alkotásai előtt állva megérezteink múltunk üzenetét, felismertük az analógiákat, és nem szabadulhattunk az önmagunkkal való szembesüléstől.

A benne égő hatalmas tűz vezette el ahhoz az anyaghoz, amelyben kiteljesedett művészetének első szakasza. Főiskolásként tanára küldte a zománcgyárba, hogy ismerkedjen az anyaggal, mondván, az neki való. A tűzben piketált képek világa elvarázsolta, és elkezdte kutatni a tűzzománcművészet tárgyak ősi gyökereit, szakrális jelentését, szimbólumait. Ez, akkor, az 1970-es években elfeledett tudás volt. „Sorsistennői” úgy akarták, hogy ő legyen az, aki feltámasztja több, mint 200 éves álmából a tűzzománcművészetet, és kísérleteivel a kortárs művészetekbe emeli.

Kecskeméten alapította meg a Nemzetközi Zománcművészeti Alkotótélepet, és az ott kidolgozott zománceljárásokkal vált világhírűvé. Tanítványai és azok tanítványai ma mindazok, akik továbbadják e technikát és a zománcal készült alkotások művészi rangját. 13 éven át különböző programokat meghirdetve vezette a telepet azzal a törekvéssel, hogy egyre inkább előtérbe kerüljenek a rekeszománc-eljárások, a zománc szakrális jellege, illetve alkalmazni kívánta népművészeti formakincsünket, ősi szimbólumainkat.

Amikor a modern művészeti törekvések eluralták a zománcművességet, a sorozatgyártás harcolt az autonóm kézműves technikákkal, tudatosult benne, hogy ez nem az ő útja, és elhagyta Kecskemétet, sőt felhagyott a zománcozással is. Visszavonult szentendrei otthonába, a Pismány-hegyre, ahol olajképeket festett.

2008-ban, személyes ismeretségünk kezdetén hívtam meg Egerbe, hogy a Templom Galériában mutassuk be műveit, munkásságát. Több mint száz alkotását állítottuk ki, ami felkavarta az egri művészet iránt elkötelezeteket. Ekkor jelent meg először egy összefoglaló katalógus

munkáiról, amelybe írásaiból is kerültek be részletek. Ekkor hívtuk meg zománcművészeti alkotótáborunkba néhány napra, majd az év közben folyamatosan működő műhelyünkbe művészeti tanácsadónak. Azonnal elfogadtuk programjavaslatait, és elkezdődött a közös munka.

Nemcsak a mestertől való technika tanulása volt fontos a számunkra, hanem az a szellemi-gondolati világ, amelyet elénk tárt, hogy nézőpontot váltsunk a művészetek és a világ megértéséhez. Évről évre valósítottuk meg azokat a programokat, amelyek a magyar hagyományban gyökerező mitologikus, irodalmi és történelmi témákat öleltek fel. Feldolgoztuk János vitéz történetét a gyerekek által tervezett tékákon, a Fehérlófia meséjét egy mézeskalács figurával analóg áttört táblán. Volt napóraprogram, tükrös program, boldogasszonyok, tündérek, boszorkányok, vízvédő sárkányok, madarak jelentek meg képeken, ékszereken.

A programok átíveltek az Országos Zománcművészeti Biennálékba, így több ezer fiatal vált részesévé *Káta Mihály* szellemi tüzének. Ez a munka hívta életre azt a kiállítást és kézműves programsort, amelynek az Éltedhez térítő kézműves gondolat címet adtuk. Ebből egy könyv is született: azt a gondolati-szellemi utat mutatja be, amely a természettel együtt élő ember igénye tárgyai elkészítésére. Az évek során a biennálék kiállításain túl alkotója, kezdeményezője volt több tárlatnak is. A sorból kiemelném a Sárkánylegendárium című kiállítást, melyen az ország neves művészeinek sárkányos alkotásait mutattuk be. A kiállítások sohasem önmagukban álltak, kapcsolódtak hozzá előadások, tárlatvezetések, bemutató foglalkozások.

Mihály minden munkájában a teljesség igényével dolgozott, az egység, a harmónia

volt jelen minden megnyilvánulásában. Egri éve alatt kezdte feldolgozni könyv formájában etruszkkutatói munkásságát. Éjszakákon át fogalmazott, írt, szerkesztett. *Etruszk sugallatok* főcímmel jelent meg a tervezett trilógia, első és második kötete *Dél kapuja és Természetszellemek* címmel. A harmadik könyve már posztumusz lesz. A velünk és bennünk élő természetszellemeket hívta közénk írásaiban. A faunokkal és nimfákkal folytatott „beszélgetéseiben” jelent meg a természethez, a látható és láthatatlan világhoz fűződő kapcsolata, látomásos világa, amely számára valóság volt, és valóságként éltük meg mi is, akik sokszor részesei lehettünk az alkotói folyamatnak.

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából két kiállítást is rendeztünk, egyet Egerben és egy másikat Budapesten, a Duna Palotában. Itt *Fekete György Kalkuttai Teréz anyja* életigenlő gondolataival hozta párhuzamba *Káta Mihály* munkásságát. Kiállításain a képek mellett azok gondolati üzenetei is megjelentek a falakon, az ablakü-

vegen, hogy az utcán járókat is megszólítsák. Az egyik ilyen idézet, még ma is, öt év távlatából, ott olvasható a kiállítóter ablaküvegén: „Az út csak visszafelé vezet előre.”

Városai hol éljenezték, hol mostohán bántak vele. 2018-ban Egerben felszámolták munkája folytatásának lehetőségeit, ami testileg és lelkileg is megviselte. Meghatározó volt számára az Eged hegy lábánál elterülő település, ahol egész családja, festőművész, rajztanár édesapja, zenész, újságíró testvérei is beírták nevüket városuk történetébe, barátaik, tanítványaik lelkébe. Ez a föld lesz a végső nyughelye.

Gondolatai, szavai visszhangoznak bennünk, írásaiból kiemelve saját soraival búcsúzzunk földi poraitól: „A TEST a Földanya teste, az életút örökké változó eszköze... Az örökkévaló időben minden örökkévaló – a múlt is és a jövő is – tehát minden kezdet volt is, lesz is, és a végek is inkarnációs sorok, és a végek is vég nélkül valók...”

A cikk a *Demokrata* hetilap 2020. október 14-i számában jelent meg.

